

รายงานวิจัย
เรื่อง กลยุทธ์ระบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็ง
ในการจัดการขยะของชุมชน

ชัชชัย สุจริต และคณะ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ๒๕๖๐
รายงานวิจัยกลยุทธ์ระบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการ
จัดการขยะของชุมชน

ชัชชัย สุจริต
เบญจวรรณ สุจริต
ธนเทพ สุดแสง
สยาม เจตียนนท์
กฤษฎากร เพ็ชรดิษฐ
พรพัฒน์ ฤทธิชัย

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ๒๕๖๐

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสถาบันวิจัยและพัฒนา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยต้องกราบขอบพระคุณ ที่ส่งเสริมงานวิจัยชิ้นนี้และทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ขอขอบคุณ

บุคคลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์ได้ กลุ่มผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลกับผู้วิจัย นอกจากนั้นต้องขอบพระคุณบุคคลที่อ้างอิงถึงในงานวิจัยชิ้นนี้ทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยที่แนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินวิจัย ตลอดจนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลก่อนการดำเนินการวิจัย

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ คณะผู้บริหาร ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ผู้ร่วมวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนและเป็นแรงใจให้กับกลุ่มผู้วิจัย ขอขอบคุณกำลังใจจากครอบครัว คุณพ่อ คุณแม่ ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี หากงานวิจัยชิ้นนี้มีข้อผิดพลาดประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ปรับปรุงแก้ไข และขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ชัชชัย สุจริต และคณะ

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิจัย	กลยุทธ์ระบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการขยะของชุมชน	
ชื่อผู้วิจัย	ดร. ชัชชัย	สุจิริต
	ดร. เบญจวรรณ	สุจิริต
	อาจารย์ธนเทพ	สุดแสง
	อาจารย์สยาม	เจตยานนท์
	อาจารย์พรพัฒน์	ฤทธิชัย
อาจารย์นายกฤษดากร	เพ็ชรดิษฐ์	
ระยะเวลา	๒๕๖๐	

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสภาพปัญหาและพฤติกรรมการจัดการขยะของชุมชน การบริหารจัดการขยะของประชาชนในชุมชน และสร้างกลยุทธ์ระบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการขยะของชุมชน เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน นักวิชาการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องผู้นำทางด้านศาสนา ผู้นำสถานศึกษา ผู้แทนประชาชนในชุมชน และผู้ประกอบการรับซื้อของเก่าหรือธุรกิจรีไซเคิลในชุมชนจำนวน ๑๒ พื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและนำเสนอเชิงพรรณนา

สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ จำนวนขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น ไม่มีการจัดเก็บขยะที่ถูกต้อง ประชาชนยังมีพฤติกรรมการกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาด้านการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง และแหล่งกำจัดขยะไม่ได้มาตรฐาน การขาดระเบียบวินัยในการกำจัดขยะของคนในชุมชน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ได้แก่ ด้านการวางแผน ขาดการวางแผนแม่บทในการกำจัดขยะ และขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน ด้านการจัดโครงสร้างควรวางแผนหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการขยะ แบ่งโครงสร้างให้ชัดเจนในการทำงาน ด้านการชักนำ ควรมีการรณรงค์ การฝึกอบรมให้ความรู้ในการคัดแยกขยะ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มกับขยะ นอกจากนั้นต้องมีการปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลความสะอาด เผยแพร่ความรู้ให้กับคนในชุมชน เข้าใจอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง, ด้านการควบคุม ควรสร้างระบบการควบคุมโดยคนในชุมชน และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

กลยุทธ์ประกอบด้วย พัฒนาศักยภาพของให้แก่บุคลากร, พัฒนาชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะที่ดี, พัฒนาระบบการจัดการคัดแยกและขนส่งขยะ, ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในชุมชน, การสร้างวินัยและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชนในการจัดการขยะ, การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอย, การบูรณาการกระบวนการจัดการขยะ และการบูรณาการการสื่อสาร

คำสำคัญ : กลยุทธ์ พฤติกรรม การบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยในชุมชน

Abstract

Research project : Participatory Waste Management System Strategies to Enhance the Strengthening of Community

Researcher:	Dr. Chatchai	Sucharit
	Dr. Benjawan	Sucharit
	Mr. Thanatep	Sudsang
	Mr. Siam	Jatyanont
	Mr. Pornpat	Rittichai
	Mr. Kretsadakorn	Petdit

Year: ๒๐๖๐

The objective of this study was to study recent solid waste situation and solid waste management of community ; and create participatory waste management system strategies to enhance the strengthening of community. The qualitative research is employed in this study. Respondents were persons who participate in garbage management in ๑๒ communities including community leader, local government officer, religious leaders, educational administration, community representatives, the owner of a solid waste materials business and recycle business. Analysis of content and descriptive content.

The problem of solid waste management comprised of increased solid waste, not a proper way of solid waste management and bad waste disposable habits of people. There were non-standard wasted disposable sites and lack of discipline waste disposable of people in the community. For solid waste management behavior of people, the research found that there should be a strategic plan for waste disposable by having all participation in the community as planning factor there should be a clear organization responsible for solid waste management in the community. For inducement factor there should continuously be and education campaign and train for waste sorting Finally, for controlling factor, there should be creating control system in the community and encourage the private sector to participate in solid waste management.

From the result of the study, the researcher has presented the paradigm of the waste management system strategies to enhance the strengthening of community starting from ๑) the potential development for staff ๒) good waste management system prototype for community ๓) Changing on people' behavior in

the community ๔) discipline and responsibility involved for public for waste management ๕) research & development and technology for solid waste management.๖) Integration process of waste management and Integrated communication

key word : Strategy Behavior Management Municipal solid waste

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
ABSTRACT.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฌ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
คำถามการวิจัย.....	๓
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
ขอบเขตของการวิจัย.....	๓
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	๔
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๕
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๖
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม.....	๗
แนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์.....	๗
แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการ.....	๑๓
แนวคิดการจัดการขยะ.....	๒๒
แนวคิดการมีส่วนร่วม	๓๓
บริบทจังหวัดน่าน.....	๓๗
ปัญหาขยะมูลฝอยในประเทศไทย.....	๔๒
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๔
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย.....	๕๑
วิธีการดำเนินการ.....	๕๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	๕๒
ขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา.....	๕๓
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๕๕
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๕๕
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	๕๕
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๗
ตอนที่ ๑ ผลการศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรม และการบริหารจัดการขยะการ จัดการขยะของชุมชน.....	๕๗
ตอนที่ ๒ ผลสร้างกลยุทธ์ระบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้าง ความเข้มแข็งในการจัดการขยะของชุมชน.....	๗๑
บทที่ ๕ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	๘๘
สรุปผลการวิจัย.....	๘๙
อภิปรายผล.....	๙๐
ข้อเสนอแนะ.....	๙๔
บรรณานุกรม.....	๙๖
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๐๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	ปริมาณและอัตราขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๙	๔๒
๒.๒	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัด และถูกนำมาใช้ประโยชน์ ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๙	๔๓
๔.๑	แหล่งที่มาองค์ประกอบของ กลยุทธ์ "พวก"	๘๐

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕
๓.๑	แผนที่จังหวัดน่าน	๕๔
๔.๑	การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก	๕๘
๔.๒	กลุ่มผู้สูงอายุที่ร่วมกันทำความสะอาดชุมชน	๕๙
๔.๓	การคัดแยกขยะของชุมชน	๖๐
๔.๔	การคัดแยกขยะของชุมชน	๖๑
๔.๕	การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูล	๖๓
๔.๖	การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล	๖๔
๔.๗	การจัดการขยะของหน่วยงาน	๖๕
๔.๘	อุปกรณ์การอบรมให้ความรู้การคัดแยกขยะในชุมชน	๖๖
๔.๙	กลุ่มผู้สูงอายุที่มาร่วมจัดการขยะ	๖๗
๔.๑๐	การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล	๖๘
๔.๑๑	การจัดทำสื่อเพื่อให้ความรู้ในการคัดแยกขยะแก่คนในชุมชน	๖๙
๔.๑๒	การจัดการขยะของชุมชน	๗๒
๔.๑๓	การเผยแพร่ผลการวิจัยด้านการจัดการขยะ	๗๓
๔.๑๔	การเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยแก่ชุมชน	๗๔
๔.๑๕	การให้ความรู้แก่เยาวชนในการจัดการขยะ	๗๕
๔.๑๖	การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก	๗๖
๔.๑๗	สื่อการประชาสัมพันธ์การจัดการขยะ	๗๗
๔.๑๘	การจัดการรถขนขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๗๘

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
๔.๑	สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย	๖๒
๔.๒	การบริหารจัดการขยะการจัดการขยะของประชาชน ในเขตพื้นที่จังหวัด น่าน	๗๐
๔.๓	แนวทางการกลยุทธ์ระบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความ เข้มแข็งในการจัดการขยะของชุมชน	๗๙
๔.๔	กลยุทธ์ "พวก"	๘๖